

เติบโตความรู้

กรมส่งเสริมสหกรณ์

มุมมองเรื่อง สมาชิกสมทบ

คำ

ว่า “สมาชิกสมทบ” และ “สมาชิก” ต่างก็มีบัญญัติในพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2542 ซึ่งทั้งสองคำนี้กฎหมายบัญญัติให้มีสถานะแตกต่างกันทั้งด้านคุณสมบัติการเข้าเป็นสมาชิกและสิทธิหน้าที่ในฐานะความเป็นสมาชิกในสหกรณ์ “สมาชิก” กฎหมายบัญญัติต้องเป็นบุคคลธรรมดาบรรลุนิติภาวะและมีคุณสมบัติสิทธิหน้าที่ตามที่กำหนดในข้อบังคับ ส่วน “สมาชิกสมทบ” บัญญัติเพียงให้มีคุณสมบัติสิทธิหน้าที่ตามที่กำหนดในข้อบังคับ แต่ไม่มีสิทธินับเป็นองค์ประชุม ไม่มีสิทธิออกเสียงในการประชุมและไม่มีสิทธิเป็นกรรมการดำเนินการของสหกรณ์ ดังนั้นสมาชิกสมทบ หมายถึง บุคคลซึ่งเป็นสมาชิกสหกรณ์ใดสหกรณ์หนึ่ง ซึ่งมีคุณสมบัติการเข้าเป็นสมาชิก มีสิทธิหน้าที่การเป็นสมาชิกแตกต่างจากสมาชิกของสหกรณ์ตามที่ข้อบังคับสหกรณ์นั้นกำหนดขึ้น ตัวอย่างเช่น สหกรณ์ออมทรัพย์ตั้งขึ้นในหน่วยราชการ ข้อบังคับกำหนดคุณสมบัติเฉพาะผู้ที่เป็นข้าราชการของหน่วยราชการนั้นเป็นสมาชิก แต่อาจกำหนดให้พนักงานราชการของส่วนราชการนั้น เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติเป็นสมาชิกสมทบด้วยก็ได้ สิทธิของพนักงานราชการที่เป็นสมาชิกสมทบจำกัดเฉพาะการฝากเงินกับสหกรณ์ เป็นต้น เจตนารมณ์ของกฎหมายสหกรณ์ประสงค์ ให้บุคคลไม่มีคุณสมบัติเข้าเป็นสมาชิก สามารถเข้าเป็นสมาชิกสมทบเข้ากับสมาชิกของสหกรณ์ อันจะทำให้สหกรณ์มีโอกาสอำนวยความสะดวกบางอย่างให้แก่ผู้เป็นสมาชิกสมทบได้ เช่น ส่งเสริมการออมทรัพย์ หรือการเรียนรู้เรื่องวิธีการหลักการ และอุดมการณ์สหกรณ์ ขณะเดียวกันสหกรณ์ก็อาจได้รับประโยชน์จากสมาชิกสมทบด้วย เช่น การเพิ่มทุนดำเนินงานของสหกรณ์ให้มากขึ้น

การบัญญัติกฎหมายเรื่องสมาชิกสมทบ เกิดขึ้นเมื่อคราวร่างพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ซึ่งขณะนั้นคณะผู้ร่างกฎหมายมีความ

คิดเห็นร่วมกันว่า มีบุคคลอีกจำนวนมากที่ประสงค์จะเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนด้านการครองชีพและการประกอบอาชีพ หรือจะให้นักเรียน นักศึกษาเรียนรู้เรื่องสหกรณ์ในแนวทางปฏิบัติจริง หรือผู้มีฐานะการเงินต้องการช่วยเหลือหรือรับบริการจากสหกรณ์ที่สหกรณ์ให้กับสมาชิกของสหกรณ์อยู่แล้ว ประโยชน์เหล่านี้สหกรณ์ไม่อาจดำเนินการให้แก่บุคคลดังกล่าวได้เพราะติดขัดเรื่องคุณสมบัติไม่อาจรับสมัครสมาชิก เช่น คุณสมบัติเรื่องต้องบรรลุนิติภาวะของนักเรียน นักศึกษา คุณสมบัติด้านการประกอบอาชีพ คุณสมบัติ ความเป็นผู้ขอรับบริการจากสหกรณ์ คุณสมบัติของความเป็นผู้อยู่ในหน่วยงานหรือสถานประกอบการ คณะผู้ร่างกฎหมายเห็นว่าเมื่อกลุ่มบุคคลเหล่านี้เป็นส่วนน้อย ไม่เหมาะสมที่จะแก้ไขคุณสมบัติ ซึ่งเป็น

สาระสำคัญของสมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่นั้นกับทั้งไม่ให้ขัดกับหลักการสมาชิกของสหกรณ์ โดยมุ่งที่จะอำนวยความสะดวกต่อบุคคลและประโยชน์ของสหกรณ์ กฎหมายจึงบัญญัติให้มีสมาชิกสมทบในสหกรณ์ตามประเภทที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด โดยให้มีคุณสมบัติแตกต่างไปจากคุณสมบัติสมาชิกอย่างใดก็ได้ แต่สหกรณ์ต้องกำหนดคุณสมบัติเฉพาะสมาชิกสมทบไว้ในข้อบังคับสหกรณ์ ดังจะเห็นว่าพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 บัญญัติเรื่องสมาชิกสมทบแยกไว้ต่างหากในมาตรา 41 การนำมาบัญญัติไว้ในกฎหมาย ได้มีการนำเสนอข้อมูลมีการอธิบายชี้แจง เจตนาารมณ์ เหตุผลความจำเป็น และประโยชน์การดำเนินการของสหกรณ์ แก่ผู้เกี่ยวข้องกับการตรากฎหมายจนทุกฝ่ายยอมรับไม่ว่าจะเป็นคณะกรรมการกฤษฎีกาหรือรัฐสภา พร้อมทั้งยังได้รับการชี้แนะในการบัญญัติและการใช้บทบัญญัติด้วยว่าไปแล้วเรื่องสมาชิกสมทบเคยทำกันมาก่อนอย่างไม่เป็นทางการก่อนจะนำมาบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 คือ ให้มีสมาชิกสมทบในสหกรณ์ประเภทนิคม

สหกรณ์นิคมรับเกษตรกรผู้ที่ไม่เป็นสมาชิกนิคมสหกรณ์ซึ่งอยู่นอกเขตการจัดนิคมสหกรณ์เข้าเป็นสมาชิกสมทบ เป็นผลให้ผู้เป็นสมาชิกสมทบได้รับบริการจากสหกรณ์ ใช้ประโยชน์จากปัจจัยพื้นฐาน เช่น ฝาย อ่างเก็บน้ำ คลองส่งน้ำ ถนน เป็นต้น แทนที่ใช้ประโยชน์เฉพาะผู้เป็นสมาชิกซึ่งเป็นกลุ่มคนส่วนใหญ่เท่านั้น การมีสมาชิกสมทบ ทำให้คนกลุ่มน้อยได้ใช้ประโยชน์ด้วย ผลที่ผ่านมาสมาชิกสมทบส่วนนี้ ได้ช่วยสหกรณ์นิคมดำเนินการได้กว้างขวางขึ้น กิจกรรมขยายตัวเพิ่มมากขึ้น เกษตรกรก็เข้าใจหลักการ วิธีการสหกรณ์อย่างถูกต้อง

ความคาดหวัง บทบาทสมาชิกสมทบต่อการดำเนินการของสหกรณ์ประการแรก นักเรียน นักศึกษา ทั้งในระดับโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัย ล้วนแต่ยังไม่บรรลุนิติภาวะจะเรียนรู้เรื่องสหกรณ์ก็แต่เพียงในตำรา จึงต้องเปิดโอกาสให้บุคคลที่จะเป็นอนาคตของชาติได้เรียนรู้เรื่องสหกรณ์จากการปฏิบัติจริง ด้วยการให้เขาสมทบเข้ามาเป็นสมาชิกของสหกรณ์ เป็นสมาชิกสมทบทำให้เข้าใจสหกรณ์ในภาคปฏิบัติ ทั้งหลักการ วิธีการสหกรณ์ และที่สำคัญจะมีสิทธิ์สหกรณ์เมื่อเติบโตขึ้น ความคาดหวังประการที่สอง สหกรณ์มักจะได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิต การตลาดจากภาครัฐ และเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดก็ควรให้คนในชุมชนที่สหกรณ์ตั้งอยู่ได้ใช้ประโยชน์ด้วยการสมัครเข้ามาเป็นสมาชิกสมทบประการที่สาม **สหกรณ์ดำเนินการ**

ธุรกิจรับฝากเงินจากสมาชิกหรือรวมซื้อปัจจัยการผลิต หรือรวมขายผลผลิต หรือแปรรูปผลผลิต การบริการเหล่านี้ควรเปิดโอกาสให้บุคคลในชุมชนได้ร่วมกิจกรรมด้วย เมื่อไม่มีคุณสมบัติเป็นสมาชิกก็ให้โอกาสเป็นสมาชิกสมทบ ความคาดหวังประการสุดท้ายในชุมชนไม่ว่าจะเป็นชุมชนในเมืองหรือชุมชนในชนบท โดยเฉพาะชุมชนในชนบทห่างไกลเมืองคนในชุมชนหรือองค์กรของชุมชน เช่น วัด โรงเรียน กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มอาชีพ กลุ่มเกษตรกร มีเงินออมต้องเก็บไว้กับตัวหรือในองค์กรนั้นจะเอาเงินไปฝากหรือถอนกับธนาคารในเมืองไม่สะดวก และไม่ประหยัด หากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเหล่านี้ เป็นสมาชิกสมทบสหกรณ์ที่ตั้งขึ้นในชุมชนของเขา สหกรณ์สามารถให้บริการรับฝากหรือถอนเงินได้ด้วยความสะดวก รวดเร็วและประหยัด สิ่งสำคัญที่สุดสหกรณ์เป็นหน่วยธุรกิจกลางนำเงินทุนในชุมชนไปดำเนินการให้เกิดประโยชน์แก่บุคคลในชุมชนซึ่งตรงตามหลักทางสหกรณ์ คือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เอื้ออาทรต่อชุมชน เพราะสหกรณ์มีทุนดำเนินการเพิ่มขึ้น การพัฒนาอาชีพของคนในชุมชนจะทำได้กว้างขวางครอบคลุมมากขึ้น สหกรณ์จะมีความเข้มแข็ง พัฒนาให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งเป็นลำดับ จึงอาจกล่าวเป็นบทสรุปได้ว่า สมาชิกสมทบจะเป็นอีกส่วนหนึ่งที่ทำให้สหกรณ์ดำเนินการพัฒนาไปสู่ความเข้มแข็ง